

**С.Ж. АСФЕНДИЯРОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МЕДИЦИНА
УНИВЕРСИТЕТІ**

ҒЫЛЫМИ КІТАПХАНА

**КӨККЕ САМҒАҒАН
ҚАЙСАР ҚАЗАҚ**

Дайындаған:
Ақпараттық-әдістемелік бөлімінің меңгерушісі
Елеуенова Салтанат Ахмедуллаевна

Қазақтың тұңғыш ғарышкері, әскери ұшқыш, техника ғылымдарының докторы, профессор, Кеңес Одағының еңбек сіңірген ұшқыш-сынақшысы, авиация генерал-майоры, Кеңес Одағының батыры, ҚР Халық Қаһарманы

Тоқтар Оңғарбайұлы Әубәкіров

Тоқтар Әубәкіров

Тоқтар Оңғарбайұлы Әубәкіров 1946 жылы 27 шілдеде Қарағанды облысы, Қарқаралы ауданы, 1-ші Май ауылында дүниеге келді.

Ол кез соғыс жаңа бітіп, батырлықты, ерлікті уағыздаған уақыт болатын. Әкесі *Оңғарбай* мен шешесі *Қамия* көзге көрініп, көз жұмған 9 ұлдан кейінгі перзентіне «енді осы жаманымыз аман болсыншы» деген ниетпен азан шақырып, Тоқтар есімін беріпті. Ата-анасы ерте дүние салды. Кішкентайынан ата-анасынан айырылғаннан ба, Тоқтар бұйығы, оқшау өсті. Ол апасы *Бикен* мен жездесі *Нығметтің* тәрбиесінде болды.

1962-65 жж. Теміртау құйма механикалық зауытында токарь болды. 1976 ж. Мәскеу авиация институтын бітірген 1979 ж.. Мәскеудегі А.И. Микоян атындағы Тәжірибелік-конструкторлық бюроның ұшқыш-сынақшы. Қазақтың тұңғыш ғарышкері Тоқтар Әубәкіров қазір зейнеткер, сәйгүлік баптап, саят құрып жүрген жайы бар. Бірақ парламент депутаттығына сайлауға түсуі мүмкін екенін де жасырған жоқ. Осы және басқа да жайттар турасында зейнеттегі ғарышкер Азаттыққа берген сұхбатында әңгімелеген еді.

Тоқтар Әубәкіров — Қазақстанның тұңғыш ғарышкері

- 1991 ж. 2 қазанда Байқоңыр ғарыш алаңынан «Союз ТМ – 12» ғарыш кемесімен ұшып, «Мир» орбиталдық комплексінде өзге ғарышкерлермен бірге сегіз тәулік бойы ғылыми өзерттеу жұмыстарын жүргізді. 1992 ж. сәуірінен - Қазақстан Республикасы қорғаныс мемлекеттік комитетінің төрағасының бірінші орынбасары, Қазақстан Республикасы Президентінің ғарыш игеру жөнінде көмекшісі.
- Парламентке сайланудың алдында Қазақстан Республикасы Ұлттық аэроғарыш агенттігінің бас директоры, Алматы қаласы.
- Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің 12 шақырылым депутаты, ҚР Жоғарғы Кеңесінің 13 шақырым депутаты, Қазақстан Республикасының Парламенті Мәжілісінің 3-ші шақырылым депутаты болып сайланған.
- 1991 Ю.А. Гагарин атындағы Ғарышкер дайындау орталығында әзірлгін бастады, сынаушы ғарышкер-ұшқышы, сынаушы. «Союз ТМ» ғарыш кемесінде және «Мир» орбиталды кешенінде сынаушы ғарышкер-ұшқышы жылдамдатылған машықтануын ұшу бағдарламасы бойынша өтті.
- 1991 ж. қазанның 2-інде Тоқтар Әубәкіров зерттеуші ғарышкер есебінде, Александр Волков және аустрия ғарышкері Франц Фибөк, «Союз ТМ-13» ғарыш кемесімен ғарышқа ұшуға кірісті. Апта бойы «Мир» орбиталды кешенінде жұмыс істеді. 1991 ж. қазанның 10-ында Тоқтар Әубәкіров, Анатолий Арцебарский, аустрия ғарышкері Франц Фибөк «Союз ТМ-13» ғарыш кемесімен Жерге қайтып қонды. Ғарышта өтеген мерзімі - 7 күн 22 сағат 13 минут.

Ғарышқа ұшуы

1991 ж. Ю.А. Гагарин атындағы Ғарышкер дайындау орталығында әзірлгін бастады, сынаушы ғарышкер-ұшқышы, сынаушы. «Союз ТМ» ғарыш кемесінде және «Мир» орбиталды кешенінде сынаушы ғарышкер-ұшқышы жылдамдатылған машықтануын ұшу бағдарламасы бойынша өтті.

1991 жылы қазанның 2-інде Тоқтар Әубәкіров зерттеуші ғарышкер есебінде, Александр Волков және аустрия ғарышкері Франц Фибөк, «Союз ТМ-13» ғарыш кемесімен ғарышқа ұшуға кірісті. Апта бойы «Мир» орбиталды кешенінде жұмыс істеді.

1991 жылы қазанның 10-ында Тоқтар Әубәкіров, Анатолий Арцебарский, аустрия ғарышкері Франц Фибөк «Союз ТМ-13» ғарыш кемесімен Жерге қайтып қонды. Ғарышта өтеген мерзімі - 7 күн 22 сағат 13 минут.

Марапаттары

- «Халық Қаһарманы» атағы
 - «Қазақстанның ғарышкер-ұшқышы» атағы
 - «Отан» ордені (1995)
- Кеңес Одағының:
- «Знак Почета» (Құрмет Белгісі) ордені (1987)
 - «Герой Советского Союза» (Кеңес одағының батыры) атағы (1988),
 - «Золотая Звезда» (Алтын Жұлдыз) медалі (1988)
 - «Ленин» ордені (1988),
 - «Заслуженный Летчик-испытатель СССР» (КСРО-ға еңбек сіңірген сынақшы ұшқыш) (1990)
 - «Летчик-космонавт СССР» (КСРО ғарышкер-ұшқышы) (1991)
 - «Октябрьская революция» (Қазан төңкерісі) ордені (1991)
- Австрия Республикасының:
- «Алтын Крест» ордені 1988)
 - «Алтын Крест» ордені (1993)

*Тоқтар Әубәкіров ғарышта 7 күн 22 сағат 13 минут,
Талғат Мұсабаев 341 күн 9 сағ 48 мин,
ал Айдын Айымбетов 9 күн 20 сағ 13 мин 51 с болған.*

Ғарышқа сапар жасаған ең бірінші адам, КСРО-ның ұшқыш-ғарышкері Юрий Гагарин. Гагарин – ғарышты көрген ең тұңғыш адам. Ұлы ғарышкер тек КСРО халқы үшін ғана емес, шетелдік қалалардың құрметті азаматы болған халықаралық қоғам қайраткері. Юрий Алексеевич ғарышты зерттеудің жаңа парағын ашып, кеңестік ғылым мен авиация дамуының символы болған ұлы ғарышкер.

Қазақ ғарышкері, Халық Қаһарманы Тоқтар Әубәкіров жұбайы Татьяна Михайловнамен және кішкентай ұлы (тұңғышы Тимур)

Тоқтар Оңғарбайұлы Әубәкіров – 80 жас